

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Josefa Fialy a soudců Jana Filipa (soudce zpravodaje) a Pavla Šámala o ústavní stížnosti stěžovatelky evidované právnické osoby **Arcibiskupství olomoucké**, sídlem Wurmova 562/9, Olomouc, zastoupené JUDr. Jakubem Křížem, Ph.D., advokátem, sídlem Na Podkovce 281/10, Praha 4 – Podolí, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2020 č. j. 28 Cdo 1484/2020-917, rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 27. listopadu 2019 č. j. 59 Co 133/2019-856 a rozsudku Okresního soudu v Kroměříži ze dne 7. března 2019 č. j. 7 C 157/2017-762, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně a Okresního soudu v Kroměříži**, jako účastníků řízení, a příspěvkové organizace **Národní památkový ústav**, sídlem Valdštejnské náměstí 162/3, Praha 1 – Malá Strana, zastoupené JUDr. Petrem Wünschem, advokátem, sídlem Italská 753/27, Praha 2 – Vinohrady, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených soudních rozhodnutí, přičemž tvrdí, že jimi byla porušena její práva zaručená čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), jakož i čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a že porušen byl i postulát obsažený v čl. 1 a čl. 95 odst. 1 Ústavy.

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaného soudního spisu Okresního soudu v Kroměříži (dále jen „okresní soud“), vedeného pod sp. zn. 7 C 157/2017, se podává, že tento soud napadeným rozsudkem zamítl žalobu, kterou se stěžovatelka domáhala nahrazení souhlasu vedlejší účastnice (jako žalované) s uzavřením dohody o vydání jiné věci podle § 10 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi) (dále jen „ZMV“), a to komplexu Květné zahrady v Kroměříži, sestávajícího z blíže specifikovaných nemovitých věcí, a stěžovatelce uložil nahradit vedlejší účastnici náklady řízení ve výši 110 137,50 Kč. Okresní soud dospěl k závěru, že nebyla splněna ani jedna z podmínek uvedených v § 7 odst. 1 ZMV, a navíc jejímu vydání brání překážka uvedená v § 8 odst. 1 písm. a) ZMV.

3. K odvolání stěžovatelky Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně (dále jen „krajský soud“) napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek okresního soudu ve výroku o věci samé, ve výroku o nákladech řízení ho změnil tak, že se vedlejší účastníci právo na jejich náhradu nepřiznává, a dále rozhodl, že se jí nepřiznává ani právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se plně s názorem okresního soudu, že sporné pozemky nejsou ve funkční souvislosti s pozemky, které byly stěžovatelce vydány, a ani nesloužily jako obydlí duchovních, neboť jím se obecně rozumí budova nebo byt, a uplatnila-li stěžovatelka v písemné výzvě jako restituční důvod, že tyto sloužily administrativním účelům, nebylo to prokázáno žádnými důkazy, a ani žádné takové důkazy stěžovatelka nenavrhovala. Nadto některé sporné pozemky, jak bylo prokázáno v řízení před okresním soudem, byly zastavěny, přičemž s dalšími spornými pozemky tvoří jeden nedělitelný funkční celek Květné zahrady.

4. Proti tomuto rozsudku brojila stěžovatelka dovoláním, které Nejvyšší soud napadeným usnesením podle § 243c zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“), odmítl s tím, že není podle § 237 o. s. ř. přípustné, a rozhodl, že stěžovatelka je povinna zaplatit vedlejší účastníci náklady dovolacího řízení ve výši 3 388 Kč.

II.

Stěžovatelčina argumentace

5. V ústavní stížnosti stěžovatelka předesílá skutkové okolnosti tohoto případu, přibližuje obsah napadených rozhodnutí, jakož i historii Květné zahrady. Následně vytýká obecným soudům, že nedostatečně zohlednily specifika a funkci Květné zahrady, a proto dospěly k nesprávnému závěru o nenaplnění podmínky tzv. funkční souvislosti podle § 7 odst. 1 písm. a) ZMV, přičemž má za to, že dané posouzení vybočuje z ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. Obecné soudy podle stěžovatelky rovněž řádně neposoudily tvrzení o naplnění podmínky tzv. účelového určení Květné zahrady ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) ZMV.

6. Nejvyššímu soudu stěžovatelka vytýká, že odmítl dovolání jako nepřipustné s tím, že již v rozhodovací praxi dovolacího soudu bylo vyřešeno, že podmínka podle § 7 odst. 1 písm. b) ZMV může být naplněna u budov, nikoliv nezastavěných pozemků, ačkoliv rozsudek, na který tento soud odkázal, řeší jinou otázku.

7. Okresní soud podle stěžovatelky pochybil tzv. argumentací v kruhu, když nikoliv řádné odůvodnění, jde-li o (ne)splnění podmínek § 7 odst. 1 ZMV, nahradil odkazem na překážku zastavěnosti podle § 8 odst. 1 písm. a) ZMV, kterou se však plnohodnotně nezabýval s argumentem, že to není třeba, neboť nejsou naplněny znaky podle § 7 odst. 1 ZMV. Opomněl se také zabývat naplněním podmínky podle § 12 odst. 1 ZMV a závěr o existenci překážky zastavěnosti byl učiněn v rozporu s ustálenou judikaturou.

8. Nesprávné hmotněprávní posouzení přitom podle stěžovatelky bylo zapříčiněno opomenutím důkazů i tvrzení, jakož i „předčasným“ odmítnutím důkazů, aniž by pro to byla splněna podmínka v podobě koncentrace řízení.

9. V další části (označené jako metapravní hledisko) stěžovatelka poukazuje na historii Arcibiskupského zámku, přičemž uvádí, že tvořil s Podzámeckou zahradou a s Květnou zahradou jeden komplex, jakož i na jeho politický, hospodářský a kulturní význam, přičemž odmítá konstatování okresního soudu, že při pozemkové reformě v roce 1924 byly tento zámek s Podzámeckou zahradou a Květná zahrada prohlášeny za samostatné celky, a doplňuje, že tehdejší právní úprava chápala hospodářskou samostatnost v úzce ekonomicky pojatém hospodaření. Jednota těchto celků nebyla podle stěžovatelky zpochybněna ani úředníky totalitního režimu, kteří rozhodovali o odnětí tohoto majetku. Uvedené objekty po celou dobu státní držby tvořily jednu hospodářskou a funkční jednotku, přičemž Květná zahrada sloužila jako reprezentační příslušenství zámku i po roce 1989. Stěžovatelka zmiňuje změny, kterými Květná zahrada prošla, její špatný stav, financování její obnovy včetně nutnosti uzavřít k tíži Podzámecké zahrady smlouvu o zřízení služebnosti na dobu pěti let, aby byly dodrženy dotační podmínky, a odmítá, že by se chtěla na účet státu obohatit o prostředky věnované na tuto rekonstrukci se zdůvodněním, že by jí tyto prostředky byly poskytnuty, i kdyby byla vlastnící Květné zahrady.

10. V další části pak stěžovatelka rozvádí své námitky, jež byly shrnuty v předcházející části ústavní stížnosti. Nejvyššímu soudu vytýká, že jím uváděný rozsudek ze dne 27. 11. 2018 sp. zn. 28 Cdo 2143/2018 neřeší otázku, zda lze k některému z účelů stanovených v § 7 odst. 1 písm. b) ZMV využívat i nezastavěný pozemek. I když se podle stěžovatelky může zdát, že k těmto účelům budou využívány především budovy, takový závěr neobstojí. Za příklad uvádí různé kříže u cesty, sochy světců, křížové cesty apod., které jsou součástí pozemku a sloužily k duchovním účelům, a tudíž k duchovním účelům může sloužit i pozemek, jehož jsou součástí. Obdobně dochází k vydání hřbitovů jako pozemků sloužících k duchovním účelům, nebo zahrad u lázeňského domu. Spornou otázkou se podle stěžovatelky Nejvyšší soud ani obecně nezabýval, čímž porušil její právo na přístup k soudu.

11. Stěžovatelka také vyjádřila nesouhlas s tím, jak obecné soudy posoudily otázku funkční souvislosti ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) ZMV, a upozornila, že k chybné interpretaci a svévolné aplikaci normy jednoduchého (sc. podústavního) práva z důvodu absence smysluplného odůvodnění došlo v řízení, které sleduje ústavně chráněný restituční účel. V této souvislosti poukázala na řadu judikátů Ústavního soudu k výkladu pojmu „funkční souvislost“, přičemž má za to, že v jimi stanovených limitech se obecné soudy pohybovaly jen rétoricky a že prokázaný skutkový stav těmto podmínkám odpovídá, a k tomu dodala, že by to bylo ještě jasnější, nebýt opomenutých důkazů a tvrzení či důkazů chybně odmítnutých z důvodu koncentrace řízení. Podle stěžovatelky se Nejvyšší soud vyhnul meritornímu posouzení za použití „úskoku“, kdy dovolací důvod spočívající v nesprávném právním posouzení prezentoval jako zástěrku pro rozporování zjištěného skutkového stavu. Za extrémně vadný pak stěžovatelka považuje závěr o absenci jakékoliv hospodářské závislosti, a to s ohledem na existenci produkčního skleníku a zahradního centra. Upozorňuje i na závislost Květné zahrady na odběru pitné vody ze Schrattenbachovy sýpky, která je (již nyní) v jejím vlastnictví, protože do roku 1950 šlo o jediný zdroj. Má za to, že Květná zahrada nemohla z ekonomického hlediska nikdy fungovat bez provozních dotací plynoucích z hospodaření v jiných hospodářských odvětvích. Stejně tak tomu je i se závěrem okresního soudu, že při první pozemkové reformě bylo s Květnou zahradou nakládáno jako se samostatným celkem.

12. Okresnímu soudu stěžovatelka vytýká, že „zamlčel“ rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 22. 4. 1950, které stanovilo podmínky nakládání přidělce s majetkem tak, že tyto platí pro komplex zámku včetně Květné zahrady, a soudům všech stupňů, že se nevypořádaly se skutečností, že při záboru v roce 1949 byly všechny tři areály označovány souhrnně a měly i společné vedení. Z toho má plynout, že v minulosti tvořily jeden celek, byly provázány dodavatelsko-odběratelskými vztahy a v jejich rámci byly přesouvány jednotlivé umělecké prvky. Namítá, že v soudním řízení upozorňovala na zřejmý hospodářský synergický efekt, jakož i na zapsání komplexu do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO a na projekt obnovy Národního centra zahradní kultury týkající se obou zahrad. Stěžovatelka zmiňuje i činnosti, které jsou v daném komplexu vykonávány (uskladnění rostlin, mechanizace, kompostování apod.), a tvrdí, že si nemůže dovolit chybějící služby nakupovat od vedlejší účastnice.

13. Především však má stěžovatelka za to, že Květná zahrada může svou kulturní, uměleckou, památkovou a turistickou funkci plnohodnotně zastávat pouze v širším celku, tedy v rámci celého komplexu, kdy její společenský význam je v současnosti zásadní, přičemž obecné soudy specifickou až unikátnost současného předmětu sporu nereflktují. Podle stěžovatelky je třeba vyjít z dominantní funkce, a to umělecko-kulturní a památkové, přičemž hospodářskou využitelností z hlediska funkční souvislosti nutno chápat „využitelnost“ k památkově kulturním účelům.

14. Stěžovatelka obecným soudům vytýká, že při výkladu a použití § 7 odst. 1 písm. b) ZMV se nezabývaly tím, zda je naplněn zdravotní účel, kdy je známo, že Květná zahrada sloužila k rekreaci širokých vrstev obyvatelstva, či zda nesloužila k duchovním účelům, za které lze považovat i rozjímání nad krásami přírody či působení umělecky hodnotného díla na návštěvníky nebo pořádání duchovních a spolkových akcí katolíků. Namítá rovněž, že v soudním řízení uvedla, že účel celého komplexu včetně Květné zahrady byl i vzdělávací, neboť se tam pořádaly různé výstavy, samotné zahrady plnily vzorovou funkci (chov bažantů, pěstování rostlin, zemědělské postupy apod.) a byly přínosem pro vzdělávání široké veřejnosti v botanice a architektuře. Hospodářské zázemí Květné zahrady sloužilo také k administrativním účelům spojeným s hospodařením tohoto areálu. Tyto činnosti byly sice soustředěny v zámku, ale některé se odehrávaly v hospodářském zázemí Květné zahrady. Obecné soudy se s těmito skutečnostmi podle stěžovatelčina názoru nevypořádaly.

15. Stěžovatelka dále odmítá jako nepřesný a extrémně zužující výklad obecných soudů, podle kterého „obydlím duchovních“ mohou být jen budovy, přičemž s poukazem na definici obsaženou v § 133 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, odbornou literaturu a náleze ze dne 24. 11. 2020 sp. zn. III. ÚS 134/20 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>) tvrdí, že pojem obydlí zahrnuje i příslušenství obytné stavby, a tím může být i zahrada, byť přiléhající, ovšem v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, jakož i v právních rádech některých zemí Evropské unie je tento pojem vykládán širěji. Obecné soudy se však tím, zda Květná zahrada nemůže být příslušenstvím zámku a Podzámecké zahrady ve smyslu § 510 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, nezabývaly. Tato zahrada přitom byla zřízena jako reprezentační areál zámeckého sídla, který byl předváděn jeho návštěvníkům, později se stala jeho hospodářským a zahradním zázemím a již od poloviny 19. století plnila opět reprezentační funkci, byť v pozmeněné podobě (viz výše). Odvolal-li se v této souvislosti Nejvyšší soud na § 121 o. s. ř., takový postup je podle stěžovatelky možný pouze u skutkových zjištění, nikoliv u právního posouzení.

16. V další části stěžovatelka opakuje svou námitku vadného odůvodnění rozsudku okresního soudu, jež mělo spočívat v argumentaci „v kruhu“. Dále specifikuje důkazy, které měly obecné soudy opomenout a které měly vést zejména k závěru o tzv. historické funkční souvislosti, s tím, že z odůvodnění rozsudku okresního soudu není zřejmé, k jakému důkazu se závěr o jejich irelevanci vztahuje a v čem by tato měla spočívat. V souvislosti s tím stěžovatelka blíže objasňuje, jaké skutečnosti chtěla prokázat. Označuje i důkazy, které obecné soudy neprovedly, aniž by to řádně odůvodnily, přičemž má za to, že konstatování jejich bezpředmětnosti není dostatečné. Výše zmíněnou námitku, že okresní soud neprovedl důkazy, i když tomu nebránila koncentrace řízení, stěžovatelka rozvádí tak, že okresní soud v rozporu s § 118 odst. 2 o. s. ř. na jednání dne 7. 8. 2018 nesdělil, která právně významná skutková tvrzení lze považovat za shodná, která zůstala sporná a které z dosud navržených důkazů budou provedeny, popřípadě které důkazy soud provede, i když je účastníci nenavrhli. První jednání z tohoto důvodu nebylo skončeno, a ke koncentraci podle § 118b o. s. ř. tak nedošlo. Těmito důkazy přitom chtěla prokázat, že je vlastníci Schrattenbachovy sýpky, jejíž studna je jediným zdrojem pitné vody pro Květnou zahradu, a tedy naplnění podmínky funkční souvislosti.

17. Uvedenou skutečnost již tvrdila ve svém vyjádření ze dne 1. 10. 2018, což okresní soud opomněl. Stejně tak opomněl její tvrzení, že se v Květné zahradě nachází produkční skleník, v němž se pěstují rostliny pro Podzámeckou zahradu i zámek, a který je proto k jejich užívání nezbytný. Krajskému soudu v této souvislosti vytkla, že se nevypořádal s jejími námitkami, resp. že z jeho rozsudku není zřejmé, proč funkční souvislost z tohoto důvodu není naplněna. Námitku nedostatečného odůvodnění, mající za následek porušení jejího práva na spravedlivý (sc. řádný) proces, uplatnila v dovolání, Nejvyšší soud nedostatky v odůvodnění připustil, avšak nevyvodil z nich žádné následky, protože podle něho z podání nevyplývá, že by byla splněna podmínka funkční souvislosti ve smyslu judikatury dovolacího soudu, a vytkl jí, že netvrdila, že bez produkčního skleníku by se snížila ekonomická a užitná hodnota zámku a Podzámecké zahrady, přičemž však pominul, že nebyla poučena podle § 118a o. s. ř.

18. K námitce porušení předvídatelnosti soudních rozhodnutí stěžovatelka poukazuje na poučovací povinnost podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. a uvádí, že v řízení neuspěla, aniž by ale byla o možnosti neúspěchu poučena. Krajský soud k této námitce konstatoval, že žaloba nebyla zamítnuta z důvodu neunesení důkazního břemene či břemene tvrzení, současně však uvedl, že k tvrzení uvedeném ve výzvě, že Květná zahrada sloužila též administrativním účelům, relevantní důkazy nenavrhovala. Nadto neseznámil účastníky se skutečnostmi, které zná ze své úřední činnosti a ze kterých vycházel, aby se k nim vyjádřili a předložili důkazy k jejich vyvrácení.

19. V další části se pak stěžovatelka vyjadřuje k překážce zastavěnosti podle § 8 odst. 1 písm. a) ZMV.

III.

Vyjádření účastníků a vedlejší účastnice řízení

20. Soudce zpravodaj postupem podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejší účastnici řízení.

21. Nejvyšší soud úvodem odkázal na odůvodnění napadeného usnesení a uvedl, že na všechny otázky obsažené v dovolání stěžovatelce odpověděl, přičemž odmítl, že by trpělo vytýkaným ústavněprávním deficitem. K námitce, že stěžovatelce bylo odepřeno právo na přístup k soudu, sdělil, že závěr o nepřípustnosti dovolání formuloval s využitím dvou přístupů – první vychází z toho, že vzhledem k jasné dikci zákona se dovolatelem žádané řešení právní otázky přímo podává, a podle druhého se řešení určité právní otázky v jednotlivých rozhodnutích překrývá, přičemž jsou mnohdy posuzovány nejen dílčí aspekty téže otázky, ale řešení obecnějších aspektů často implikuje i odpovědi na otázky zvláštní, přičemž nemá význam meritorně řešit dovolatelem formulovanou dílčí nebo specifickou otázku, jejíž závěr nemůže zvrátit řešení otázky obecné. Náležitě přitom stěžovatelce vysvětlil, proč řešení obecnější otázky zahrnuje řešení otázky předestřené, a proč se tedy odvolací soud v konečném důsledku od rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil. Stěžovatelka svou právní otázku přitom vymezila jen ve vztahu k „obydlí duchovních“ jako jednomu z účelových určení stanovených v § 7 odst. 1 písm. b) ZMV.

22. K otázce funkční souvislosti (Květné zahrady a ostatních objektů ve stěžovatelčině vlastnictví) podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona ZMV Nejvyšší soud uvedl, že v této části je ústavní stížnost pokračující polemikou se skutkovými a navazujícími právními závěry soudů nižších stupňů a že z hlediska právní úpravy dovolacího řízení nemá možnost do zjištěného skutkového stavu zasahovat. Odmítl, že by se zaměřil jen na souvztažnost hospodářskou. Zabýval se i jednotou právně-historickou, včetně aspektů kulturně-památkových, a dodal, že nelze-li některé druhy souvztažnosti podřadit pod „funkční souvislost“, neznamená to, že by usnesení bylo stíženo ústavněprávním deficitem. Odmítl rovněž, že se nezabýval některým z aspektů souvztažnosti, který by mohl být takto podřazen, přičemž upozornil, že argument o sdílení údržbářských dílen apod. v řízení vůbec nezazněl. Podle Nejvyššího soudu neodpovídá ani skutečnosti, že by dovolání, jde-li o otázku funkční souvislosti, odmítl argumentem o nezpůsobilosti skutkových námitek, ale bylo to na základě argumentace právní. Stěžovatelčin odkaz na náleze ze dne 10. 1. 2017 sp. zn. II. ÚS 3643/15 (N 7/84 SbNU 111) pak Nejvyšší soud označil za nepřiléhavý.

23. Za nepřesvědčivou Nejvyšší soud označil i stěžovatelčinu argumentaci týkající se pojmu „obydlí duchovních“ obsaženého v § 7 odst. 1 písm. b) ZMV (trestněprávní chápání pojmu obydlí, příslušenství věci), opírající se o náleze sp. zn. III. ÚS 134/20 s odůvodněním, že zahrada jako příslušenství je chápána tak, že se váže k bezprostřední blízkosti obydlí určeného k individuálnímu bydlení, jemuž tvoří venkovní zázemí, a jako taková je společně s ním objektem právní ochrany. O takové spojení Arcibiskupského zámku a Květné zahrady ovšem nejde. Krajský soud podle Nejvyššího soudu nevybočil ani z rámce § 121 o. s. ř., neboť šlo o poukaz na skutečnost známou z úřední činnosti (že stěžovatelka v jiném řízení tvrdila, že obydlím je tento zámek) nebo na skutečnosti obecně známé (stavebně-technický stav Květné zahrady, její lokaci a využití).

24. Namítá-li stěžovatelka nesprávné posouzení podmínky podle § 7 odst. 1 písm. a) ZMV s kritikou úplnosti a správnosti zjištěného skutkového stavu i prostřednictvím argumentu o opomenutých důkazech či tvrzeních, pak soudy obou stupňů náležitě vysvětlily, na jakých důkazech založily své skutkové závěry, proč neprovedly navržené důkazy a neprovedené důkazy také označily. Vytýkanými vadami rozsudky soudů nižších stupňů netrpěly, a stěžovatelka je ani neoznačila v dovolání. V této souvislosti Nejvyšší soud poukázal na řadu judikátů Ústavního soudu týkajících se

požadavků na odůvodnění soudních rozhodnutí, resp. povinnosti vypořádat se s argumentací účastníků řízení, a vyjádřil názor, že z těchto hledisek napadené rozsudky plně obstojí.

25. K námitce nepředvídatelnosti jeho rozhodnutí Nejvyšší soud uvedl, že stěžovatelka zaměňuje situaci, kdy v důsledku nedostatku poučení podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. byla zamítnuta žaloba z důvodu neunesení důkazního břemene, a situaci, kdy důvody rozhodnutí byly opřeny o argumentaci, která v řízení nezazněla (a účastník na ni nemohl reagovat). Stěžovatelka mohla z odůvodnění rozsudku okresního soudu seznat hned několik důvodů, pro které byla žaloba zamítnuta, přičemž se tak nestalo pro neunesení břemene tvrzení či důkazního břemene, ale proto, že bylo prokázáno, že zákonné podmínky vydání věci podle § 7 odst. 1 ZMV nebyly splněny. K námitce stěžovatelky, že tvrzení o administrativním účelu Květné zahrady bylo uplatněno ve výzvě k vydání věci, Nejvyšší soud uvedl, že stěžovatelka před okresním soudem tento účel netvrdila, a zmíněný soud jí poučení podle výše uvedených ustanovení neposkytl důvodně, přičemž je věcí účastníka, zda tvrzení z předžalobní fáze přenesl do řízení před soudem.

26. K otázce zastavenosti podle § 8 odst. 1 písm. a) ZMV odkázal Nejvyšší soud na to, co uvedl na str. 10 odůvodnění napadeného usnesení.

27. S ohledem na výše uvedené navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, případně ji zamítl.

28. Krajský soud označil své rozhodnutí za souladné s ústavním pořádkem, neboť skutkový stav byl provedenými důkazy zjištěn dostatečně a byl i správně právně posouzen. Ústavní stížnost proto považuje za nedůvodnou.

29. Okresní soud označil svůj rozsudek za správný a v podrobnostech odkázal na jeho odůvodnění. Odmítl, že by postupoval libovolně, s tím, že je vázán zákonem, resp. tzv. výlukovými důvody a předpoklady vydání věci, které představují výjimku z vydání věci oprávněné osobě, a že se stěžovatelka snaží domoci sporného majetku i za cenu porušení zákona. Vzhledem k tomu považuje ústavní stížnost za nedůvodnou.

30. Vedlejší účastnice nejprve podrobně reaguje na část ústavní stížnosti, která se věnuje historii Květné zahrady. Podle jejího názoru z historických dokumentů z doby odnětí majetku neplyne funkční souvislost, přičemž zmiňuje, že stěžovatelka kopíruje své argumenty předestřené v daném soudním řízení a že s tvrzením o jednotné organizačně hospodářské správě příslušného státního majetku přichází až v ústavní stížnosti. Dále upozorňuje na samostatnou realizaci projektu obnovy Arcibiskupského zámku a Podzámecké zahrady na straně jedné a Květné zahrady na straně druhé, jakož i na to, že Květná zahrada bez újmy plní poslání Národního centra zahradní kultury a uchovává si svoji památkově kulturní hodnotu i po vydání Arcibiskupského zámku a Podzámecké zahrady, resp. zániku služebnosti, zřízené mezi ním a stěžovatelkou, a to uplynutím doby. Odmítá, že by státu byl osud Květné zahrady lhostejný, což dokládá tím, že přistoupil k projektu uvedeného centra, a uzavírá, že stěžovatelce se její „příběh“ (jde-li o zmíněnou funkční souvislost) nepodařilo v řízení „skutkově osvědčit“.

31. K námitce odepření práva na přístup k (dovolacímu) soudu vedlejší účastnice uvedla, že Nejvyšší soud se přípustností dovolání zabýval, když vyložil § 7 odst. 1 písm. b) ZMV přílehlavě, resp. když v tomto ohledu nevybočil ze standardů výkladu, který je v soudní

praxi respektován, tedy primárně, že dovolání není přípustné, plyne-li řešení položené otázky přímo ze zákona, sekundárně pak, plyne-li řešení specifické právní otázky, a to z výkladu pojmu „obydlí duchovních“, z judikaturního řešení obecnější právní otázky. Proto odkaz Nejvyššího soudu na rozsudek sp. zn. 28 Cdo 2143/2018 nepovažuje za nepřiléhavý. S poukazem na smysl a účel ZMV pak odmítá stěžovatelčin výklad daného pojmu (podle něhož může jít i o místo odpočinku duchovních) s tím, že je příliš extenzivní či že jde o nepřipustnou analogii.

32. K namítané libovůli obecných soudů v souvislosti s výkladem a použitím § 7 odst. 1 ZMV vedlejší účastnice upozorňuje, že co do skutkových zjištění i právních závěrů jde o identickou polemiku, kterou stěžovatelka vedla v soudním řízení, že ona sama v souvislosti se soudním výkladem § 7 odst. 1 písm. a) ZMV uvedla, že jej v minulosti Ústavní soud aproboval a že s ohledem na obsáhlou argumentaci zejména vůči jejím obranným tvrzením stěžovatelka, zastoupená právními zástupci specializujícími se na restituční problematiku, si byla velmi dobře vědoma, jaké rozhodné okolnosti má tvrdit a dokazovat, a poučení podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. nebylo třeba. Stěžovatelka byla dále řádně poučena o koncentraci řízení podle § 118b odst. 1 a 2 o. s. ř., žádné námitky však k tomuto poučení nevznesla, naopak uplatnila námitku podjatosti soudkyně.

33. Účastníci, jak má být podle vedlejší účastnice patrné z protokolu o jednání před okresním soudem ze dne 7. 3. 2019, byli poučeni podle § 119a o. s. ř.

34. Podle vedlejší účastnice není ani pravda, že okresní soud na jednání dne 7. 8. 2018 nesdělil, které skutečnosti lze považovat za nesporné.

35. V odvolání, jak vedlejší účastnice dále uvádí, stěžovatelka namítla, že nebyla vyzvána k doplnění rozhodných skutečností ve vztahu k § 7 odst. 1 ZMV, žádné nové (z tohoto hlediska rozhodné) ale neuvedla. A nové skutečnosti, jimiž se nyní snaží doložit naplnění podmínek uvedeného ustanovení, jsou založeny na excesivním výkladu. Obdobně jako Nejvyšší soud vedlejší účastnice odmítla stěžovatelčinu námitku o nutnosti poučení podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. Podle něj není důvodná ani její námitka nepředvídatelnosti rozhodnutí, jež měla tkvět v tom, že krajský soud neseznámil účastníky se skutečnostmi jemu známými z úřední činnosti nebo veřejně známými, neboť tyto byly nejen veřejně známé, ale také vyplývaly z tvrzení samotných účastníků a z provedených listinných důkazů.

36. Vedlejší účastnice nesouhlasí s tím, že by důkazní řízení trpělo vadou v podobě tzv. opomenutých důkazů, neboť okresní soud se důkazními návrhy stěžovatelky zabýval a dostatečně vypořádal, když uvedl, proč je neprovedl. Buď mělo jít o důkazy irelevantní, nebo nadbytečné, případně byl návrh na jejich provedení vznesen až po koncentraci řízení. Upozorňuje, že z protokolů o jednání plyne, že o každém z důkazních návrhů okresní soud rozhodl procesně korektním způsobem, poskytl poučení o opravném prostředku a vysvětlil důvody svého postupu v důkazním řízení, a že stejnými námitkami se zabýval již krajský soud a žádné pochybení nezjistil (stejně jako následně Nejvyšší soud).

37. K námitce opomenutých tvrzení vedlejší účastnice uvedla, že neodpovídá skutečnosti, že se obecné soudy nezabývaly stěžovatelčinými tvrzeními o funkční souvislosti, podle nichž byla Květná zahrada napojena na komplex vodáren. Tvrzení

o tom, že ji jako obydlí užívaly jiné osoby než duchovní, v řízení nezaznělo, a tudíž nemohlo být opomenuto, navíc je tato skutečnost irelevantní. Stejně tak je zřejmé, že právně relevantní nemůže být tvrzení týkající se neexistence výluky podle § 8 odst. 1 písm. a) ZMV, neboť z tohoto důvodu žaloba nebyla zamítnuta. A byť výslovně nebylo vypořádáno tvrzení, že přikročila k úpravám Květné zahrady až po vyhlášení nálezu ze dne 1. 7. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 9/07 (N 132/58 SbNU 3; 242/2010 Sb.), pro právní bezvýznamnost tohoto tvrzení to nelze považovat za libovůli, nadto jí stěžovatelka před těmito úpravami sdělila, že o vydání v restituci usilovat nebude. Neodpovídá skutečnosti, že by Nejvyšší soud vytkl stěžovatelce, že dostatečně netvrdila, že by bez produkčního skleníku byla snížena ekonomická a užitná hodnota zámku a Podzámecké zahrady, nebo že by uvedl, že měla být poučena podle § 118a o. s. ř., přičemž ani tato argumentace nezůstala bez reakce, stejně jako tvrzení, že Květná zahrada je příslušenstvím zámku a Podzámecké zahrady.

38. K vadám v odůvodnění soudních rozhodnutí vedlejší účastnice uvedla, že skutková zjištění okresního soudu, jeho hodnocení důkazů a právní závěry o splnění podmínek podle § 7 odst. 1 ZMV žádným deficitem netrpí, což plyne nejen ze samotného odůvodnění, ale i z toho, že stěžovatelce nečinilo nejmenší problém náležitě zformulovat odvolací důvody, krajskému soudu nic nebránilo podrobit rozsudek okresního soudu věcnému přezkumu a stejně tak tomu bylo i v případě dovolání, resp. Nejvyššího soudu. Obecné soudy se řádně vypořádaly se všemi skutkovými okolnostmi a právními aspekty, které byly v dané věci podstatné, a jejich právní výklad citovaného zákona je předvídatelný, rozumný, odpovídající ustálené soudní praxi a není výrazem interpretační svévole. Jde-li o existenci překážky podle § 8 odst. 1 písm. a) ZMV, sama stěžovatelka uvádí, že na řešení této otázky nejsou napadené rozsudky postaveny. Vedlejší účastnice odmítla snahu stěžovatelky vzbudit dojem, že se obecné soudy odkazem na existenci dané překážky nezabývaly jejími tvrzeními a důkazními návrhy k podmínkám podle § 7 odst. 1 ZMV, a to z toho důvodu, že této skutečnosti odporuje obsah odůvodnění napadených rozhodnutí a že samotný poukaz na existenci takové překážky neústavnost nezakládá.

39. K námitkám týkajícím se podmínky tzv. funkční souvislosti vedlejší účastnice uvádí, že se stěžovatelka domáhá nejen jiného výkladu ZMV, ale i jiného zjištění skutkového stavu. Následně reaguje na jednotlivé stěžovatelčiny argumenty, konkrétně na poukaz na hospodářskou závislost, zápis na seznam UNESCO, vlastnickou historickou souvislost, spotřební závislost, projevující se dotacemi z hospodaření v jiných odvětvích, provedení velké pozemkové reformy a její revize, načež tvrdí, že se jimi obecné soudy řádně zabývaly a že ani nově tvrzené skutečnosti, kdyby byly do řízení „vneseny“, by nevedly ke skutkovým zjištěním, na jejichž základě by mohl být přijat jiný právní závěr, a že některá tvrzení ani neodpovídají skutečnosti. Odmítá marginalizaci investice státu do obnovy Květné zahrady a tvrdí, že tato zahrada si zachovala svůj kulturní, umělecký, památkový a turistický význam i po vydání zámku s Podzámeckou zahradou, že to nevedlo k výmazu těchto objektů ze seznamu UNESCO a ani se nezměnil statut jejich památkové ochrany.

40. K argumentu principem *ex favore restitutionis* vedlejší účastnice s poukazem na náleží Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2020 sp. zn. III. ÚS 4121/18 sdělila, že nevydání se nijak nedotklo Květné zahrady ani zámku s Podzámeckou zahradou ani města Kroměříž, přičemž judikaturou bylo dovozeno, že tzv. funkční souvislost nelze dovozovat z historicko-vlastnické (právní) souvislosti. K podmínce „účelového užívání“ vedlejší

účastnice uvedla, že stěžovatelka v řízení nikdy netvrdila skutečnosti, které by její nárok ospravedlňovaly, a jen opakuje své důvody (viz výše), pro které nelze její interpretaci akceptovat. Ze všech těchto důvodů vedlejší účastnice navrhuje odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost, příp. její zamítnutí.

41. Pro úplnost se uvádí, že v průběhu řízení Ústavní soud obdržel nevyžádané podání spolku Klub UNESCO Kroměříž, který nebyl účastníkem řízení, z něhož vzešla ústavní stížností napadená rozhodnutí, nicméně měl potřebu sdělit Ústavnímu soudu svůj názor na věc. K tomu Ústavní soud připomíná, že k takovým nevyžádaným vyjádřením od odlišných subjektů než účastníků či vedlejších účastníků řízení nepřihlíží (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 9. 2018 sp. zn. I. ÚS 2076/18).

IV.

Stěžovatelčina replika

42. Uvedená vyjádření byla stěžovatelce zaslána na vědomí a k případné replice. Stěžovatelka svého práva využila a ve své replice poukazuje na kritiku přístupu Nejvyššího soudu v těch případech, kdy dovolatelé uplatňují skutkové námítky v dobré víře, že jde o námítky právní, konstatuje, že kořen nesouladu mezi právními náhledy na danou věc tkví v nepochopení toho, že je unikátní do té míry, že na ni nelze bez „adaptace“ aplikovat judikaturu formulovanou ve značně restriktivním duchu v odlišném kontextu ostatních restitucí. Ústavní soud má být vhodným fórem pro případnou korekci, jde-li o judikaturou formulovaný obsah a rozsah pojmu funkční souvislost, na problematiku restituce Arcibiskupského zámku a obou zahrad v Kroměříži. Podle stěžovatelky nelze ani obejít potřebu výkladu pojmu „obydlí“ presumováním jeho triviální známosti, jak činí Nejvyšší soud.

43. V souvislosti s vyjádřením Nejvyššího soudu pak stěžovatelka uvádí, že v dovolání předestřená otázka nespočívala v tom, zda by se měly vydávat i ty nemovité věci, které sloužily k relaxaci duchovních, nýbrž k výkladu rozsahu a obsahu pojmu „obydlí“ pro účely ZMV. Nejvyšší soud bez podrobnější argumentace odmítl aplikovat jedinou legální definici tohoto pojmu (§ 133 trestního zákoníku), přičemž i samotné odmítnutí toho je určitou interpretací. Rozporuje, že by vydávaným majetkem mohly být jen budovy, nikoliv pozemky, a vytýká Nejvyššímu soudu, že na straně jedné konstatoval, že výklad tohoto pojmu není třeba, a současně jej vyložil stručným až zkratkovitým způsobem tak, že z něj vylučuje veškeré pozemky včetně těch, které tvoří příslušenství budov. Takto zásadní restrikce není věcně odůvodněna, tedy kromě odkazu na „obvyklé chápání v běžné populaci“ a na rozsudek sp. zn. 28 Cdo 2143/2018, kde ale definice tohoto pojmu chybí. A označila-li v odvolání za obydlí duchovních Arcibiskupský zámek, pak to nevylučuje, že Květná zahrada tvořila jeho příslušenství.

44. Podle stěžovatelky je nezbytné posuzovat restituční případy individuálně, kdy potřeby sídla arcibiskupů byly odlišné od běžně chápaného pojmu obydlí, a daný pojem je třeba vykládat širěji, než jak činí trestní zákoník, protože v trestním právu je uplatňován princip restriktivní formulace a výkladu pojmů, zvláště v případě vůle zákonodárce vyjádřené v § 18 odst. 4 ZMV. Druhým aspektem má být specifická celého komplexu, kdy umělecký styl diktoval umístit daný druh zahrady za hradby města, kde pak představovala určitý protipól k parkově stylizované Podzámecké zahradě. Třetím aspektem je zásada *ex favore restitutionis*. Stěžovatelka následně označila judikaturní

odkazy Nejvyššího soudu za nepřipadné, neboť se v nich dovolatelé domáhali rozhodnutí v přímém rozporu s právní normou, a konstatovala, že se naznačenou právní otázkou obecné soudy při specifickém charakteru sporných pozemků dostatečně nezabývaly.

45. Podle stěžovatelky ani u podmínky tzv. funkční souvislosti rovněž nejde o „triviální otázku“. S poukazem na odbornou literaturu uvádí, že funkční souvislost se posuzuje ve vztahu ke skutečné funkci daných věcí a není omezena jen např. na bezprostřední sousedství. Naplnění dané podmínky potvrzuje skutečnost, že obě zahrady jsou příslušenstvím Arcibiskupského zámku, přičemž argumentuje, že je-li něco příslušenstvím věci, pak s ní musí i funkčně souviset. Příslušenství se pak vydává spolu s věcí hlavní podle § 12 odst. 1 ZMV.

46. K námitce procesních vad stěžovatelka uvádí, že posuzováno v souhrnu všech pochybení došlo k porušení jejího práva na spravedlivý (sc. řádný) proces, kdy jí bylo znemožněno se řádně bránit. Poukazuje na opomenutou argumentaci, že studna v Arcibiskupské (Schrattenbachově) sýpce představovala jediný zdroj pitné vody pro Květnou zahradu a že produkční skleník tam se nacházející je nutný k užívání Podzámecké zahrady a zámku, že obě zahrady mají společné technické zázemí atd., ze které vyplývá skutečná užitná souvztažnost mezi produkčním skleníkem a zámeckým komplexem, a tvrdí, že bez provedení tohoto důkazu nemohla účinně argumentovat. Opomenut byl i důkaz stavebně-historickou dokumentací k budově Schrattenbachovy sýpky, takže nemohla argumentovat, že jediný zdroj pitné vody byl tam. Odmítá, že její žaloba nebyla zamítnuta z důvodu neunesení důkazního břemene, a tedy že nebylo třeba poučení podle § 118 odst. 1 a 3 o. s. ř. Uvedl-li totiž okresní soud, že bylo prokázáno, že mezi oběma zahradami, Arcibiskupským zámkem, vodárnou a sýpkou není žádná funkční souvislost, znamená to, že funkční souvislost nebyla prokázána. Nesouhlasí ani s tím, že by okresní soud postupoval v souladu s § 118 o. s. ř., přičemž opakuje, že první jednání nebylo ukončeno, a tudíž nemohlo dojít ke koncentraci řízení. Uvedla-li v soudním řízení, že Květná zahrada sloužila k relaxaci duchovních a široké veřejnosti, měly tuto skutečnost obecné soudy podřadit pod zdravotnické účely podle § 7 odst. 1 písm. b) ZMV.

47. Závěrem stěžovatelka vyjádřila naději, že Ústavní soud zajistí, aby o vlastnictví tak významného kulturně-historického objektu bylo rozhodnuto v řádném procesu po zhodnocení všech argumentů a při řádném odůvodnění, a uvedla, že s ohledem na výše uvedené na své ústavní stížnosti setrvává.

V.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

48. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů pro projednání ústavní stížnosti. Dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, ve kterém byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Její ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť vyčerpala všechny zákonné prostředky k ochraně svého práva.

VI.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

49. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy). Vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další, „superrevizní“ instanci v systému obecné justice, oprávněnou svým rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování obecných soudů; jeho úkolem je „toliko“ přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Nutno proto vycházet z pravidla, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ je v zásadě věcí obecných soudů, a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady); o jaké vady přitom jde lze zjistit z judikatury Ústavního soudu.

50. Ústavní stížnost obsahuje tři základní skupiny námitek. První souvisí s právním posouzením podmínky tzv. funkční souvislosti (Květné zahrady s Podzámeckou zahradou a Arcibiskupským zámekem) podle § 7 odst. 1 písm. a) ZMV, druhá s interpretací pojmu „obydlí duchovních“ uvedeného v § 7 odst. 1 písm. b) ZMV a třetí představují námitky procesní povahy, v nichž stěžovatelka uplatňuje jak vady samotného soudního řízení, tak nedostatky v odůvodnění napadených soudních rozhodnutí, které mají vést až k jejich tzv. nepřezkoumatelnosti.

51. Ústavní soud, jak patrně z jeho ustálené judikatury, nejdříve podle zásady tzv. minimalizace zásahu provádí přezkum napadených rozhodnutí z procesního hlediska, po kterém následuje přezkum hmotněprávní; ovšem vzhledem k tomu, že s námitkami vadné (neústavní) interpretace a aplikace ZMV stěžovatelka obecným soudům vytýká i nedostatečné odůvodnění, nezbylo než se zabývat shora uvedenými tvrzenými skupinami vad (námitek) v jejich vzájemných souvislostech, a samostatně posuzovat jen tvrzené vady řízení, nicméně i tyto jsou zde s ohledem na námitky obsažené v ústavní stížnosti s hmotněprávním posouzením provázány.

VI. a)

Usnesení Nejvyššího soudu

52. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítá, že Nejvyšší soud odmítl její dovolání, ač pro to nebyly splněny podmínky, čímž se dopustil *denegatio iustitiae*. Úvodem je třeba zmínit, že přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. je oprávněně posuzovat pouze dovolací soud, což platí nejen v soustavě obecných soudů (§ 239 o. s. ř.), ale i pro Ústavní soud, u něhož je to dáno (již jen) jeho postavením v systému orgánů veřejné moci a jeho vztahem k obecné justici (viz výše). To ještě umocňuje skutečnost, že odmítnutí dovolání z důvodu jeho nepřípustnosti (sc. nesplnění předpokladů přípustnosti) podle § 237 o. s. ř. se děje na základě uvážení dovolacího soudu (v zákonem stanovených mezích), kdy zákon vyžaduje jen stručné odůvodnění usnesení (§ 243f odst. 3 o. s. ř.), a za podmínky, že právní úprava řízení o ústavní stížnosti v případě odmítnutí dovolání umožňuje (rovněž do jisté míry samostatný) přezkum rozhodnutí soudů nižších stupňů (srov. § 72 odst. 4, § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu). Tímto způsobem je proto zachována možnost ochrany proti soudním rozhodnutím, kterými bylo (pravomocně) rozhodnuto o právech

či povinnostech účastníků řízení a kterými mohla být porušena jejich ústavně zaručená základní práva a svobody.

53. Současně, a to s ohledem na zásadu tzv. minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů, Ústavní soud přistupuje ke kasaci zpravidla jen posledního soudního rozhodnutí, čímž otevírá obecným soudům prostor napravit případná ústavněprávní pochybení uvnitř soudní soustavy samotné, ledaže by existovaly důvody, pro které by takový postup nebyl možný, vhodný nebo účelný. Z tohoto důvodu ani tento typ soudních rozhodnutí nemůže zůstat mimo pozornost Ústavního soudu, ovšem příslušný přezkum má určitá specifika, kdy Ústavní soud posuzuje především to, zda postup dovolacího soudu nevykazuje zjevné znaky libovůle (či dokonce svévole) v soudním rozhodování, což bude především tam, kde Nejvyšší soud svůj závěr o tom, že dovolání není přípustné, nebo je nepřípustné, nijak neodůvodní, či tak učiní nesrozumitelně anebo ve zjevném rozporu s pravidly logického myšlení.

54. Stěžovatelka v dovolání vytkla krajskému soudu mimo jiné, že nesprávně posoudil naplnění podmínky vydání věci v podobě tzv. funkční souvislosti ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) ZMV s tím, že se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, představované konkrétně rozsudkem ze dne 25. 7. 2017 sp. zn. 28 Cdo 2546/2017. Toto tvrzení Nejvyšší soud odmítl (a naopak dovedl, že rozhodnutí odvolacího soudu je v souladu s judikaturou dovolacího soudu, kterou blíže specifikoval a která se týká hlavních definičních znaků daného pojmu, přičemž konstatoval, že neshledal přesvědčivý důvod, proč by měla být daná otázka posouzena jinak. Následně se ve světle této judikatury zabýval konkrétními skutečnostmi, které podle stěžovatelky měly zmíněnou funkční souvislost zakládat, a dospěl s podrobným odůvodněním k tomu, že na jejich základě takový závěr nelze učinit.

55. Obdobně stěžovatelka v dovolání namítla nesprávné posouzení otázky tzv. účelového určení ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) ZMV, konkrétně zda Květnou zahradu lze považovat za „obydlí duchovních“, sloužila-li k relaxaci duchovních, a jako předpoklad jeho přípustnosti uvedla, že tato otázka nebyla dosud dovolacím soudem řešena. Nejvyšší soud ani v tomto bodě neshledal dovolání přípustným, neboť jednak se její řešení podává přímo ze zákona, jednak již byla (byť nikoliv explicitně, nýbrž v obecné rovině) judikaturně vyřešena, přičemž poukázal na své konkrétní rozhodnutí.

56. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítá, že i k zodpovězení dané otázky je nezbytná interpretace pojmu „obydlí duchovních“ a že odkaz na judikaturu dovolacího soudu není příléhavý. V tomto ohledu možno zmínit, že její právní argumentace je podstatně širší než ta, kterou uplatnila v dovolání, přičemž nelze Nejvyššímu soudu vytýkat, že nevzal v úvahu všechny možné aspekty daného právního problému, neboť je na dovolateli, aby uvedl, v čem má nesprávnost právního posouzení spočívat (§ 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.). Nejvyšší soud zde vyšel jak z běžného smyslu slova „obydlí“, tj. že jde o prostor sloužící k bydlení, současně se zabýval judikaturními závěry, které se týkají obecně zákonných znaků zmíněného „účelového určení“ a konkrétně hlavních atributů obydlí, a dospěl ke stejnému závěru jako krajský soud.

57. Ústavní soud v této souvislosti připomíná, že je to právě Nejvyšší soud, kdo je oprávněn posuzovat, zda (do jaké míry) je konkrétní judikát z hlediska posuzované věci relevantní a zda s ním je napadené rozhodnutí odvolacího soudu v kolizi (viz výše), nehledě na to, že i kdyby Ústavní soud vstoupil do těchto úvah a s názorem Nejvyššího soudu se neztotožnil, nebylo by to „automaticky“ důvodem k jeho kasačnímu zásahu,

plyne-li z napadeného usnesení (posuzováno z hlediska jeho obsahu), že se Nejvyšší soud ve své podstatě danou právní otázkou zabýval věcně a její právní posouzení odvolacím soudem shledal správným, tedy kdy je zřejmé, že kasace usnesení Nejvyššího soudu by nemohla vést k jinému, pro stěžovatele příznivějšímu výsledku. Tak tomu bylo i v posuzované věci, když Nejvyšší soud očividně dospěl k závěru, že při jejím řešení krajský soud nijak nepochybil.

58. K tomu je možno dodat, že v rozsudku sp. zn. 28 Cdo 2143/2018 se Nejvyšší soud vyjádřil k právní otázce, zda předmětem vydání podle § 7 odst. 1 písm. b) ZMV může být nemovitá věc, která sloužila k účelu uvedenému v tomto ustanovení, avšak danou činnost nevykonávala přímo oprávněná osoba. Byť jde o poněkud odlišnou situaci, Nejvyšší soud se zde přihlásil k závěrům komentářové literatury, z nichž plyne, že předmětem vydání podle uvedeného ustanovení budou stavby, které sloužily ke stanovenému účelu. Stěžovatelka, aniž by své tvrzení doložila, sice argumentuje případy vydání pozemků, kdy jako nejbližší této věci se jeví případ vydání zahrady u lázeňského domu. Není ale jasné, co zde bylo důvodem vydání, přičemž v úvahu připadá postup podle § 7 odst. 1 písm. a) či § 12 odst. 1 ZMV.

59. Stěžovatelčino tvrzení (přednesené v souvislosti s otázkou tzv. funkční souvislosti), že Nejvyšší soud odmítl dovolání jako nepřipustné z důvodu, že se v něm rozporuje zjištěný skutkový stav (ač ve skutečnosti namítla nesprávné právní posouzení), neodpovídá skutečnosti. Z výše uvedeného je patrné, že Nejvyšší soud zkoumal přípustnost na základě obou klíčových právních otázek, jež mu byly v dovolání předestřeny (tj. funkční souvislosti i účelového určení), a shledal, že dovolání není přípustné ve smyslu § 237 o. s. ř., a nikoliv tedy, že by dovolání bylo podáno z jiného důvodu, než zákon stanoví v § 241a odst. 1 o. s. ř. Pouze k námitce, že nenahraditelným zdrojem vody byla arcibiskupská vodárna, Nejvyšší soud konstatoval, a to nikoliv chybně, že stěžovatelka nesprávnost právního posouzení odvíjí od jiného skutkového stavu, než jak byl ustálen soudy nižších stupňů; ty totiž dospěly k závěru, že Květná zahrada byla zásobována z více zdrojů [k čemuž možno dodat, že obecné soudy se tím, zda je zásobování vodou prostřednictvím vodovodu podstatné z hlediska § 7 odst. 1 písm. a) ZMV, zabývaly (k tomu viz níže)]. Ústavní soud tak nemohl dospět k závěru, že by Nejvyšší soud stěžovatelce upřel právo obrátit se se svou věcí na tento soud.

VI. b)

K tzv. funkční souvislosti komplexu Květné zahrady s Arcibiskupským palácem a Podzámeckou zahradou

60. Stěžovatelka v ústavní stížnosti – stejně jako v soudním řízení – poukazuje na skutečnosti, z nichž má plynout, že mezi Květnou zahradou na straně jedné a Arcibiskupským zámekem a Podzámeckou zahradou na straně druhé existuje vztah tzv. funkční souvislosti, přičemž obecným soudům vytýká, že tento vztah vadně posoudily, neboť daný pojem vyložily příliš úzce, aniž by vzaly do úvahy zvláštní okolnosti tohoto případu spočívající v tom, že z historického, kulturního, architektonického, uměleckého, památkového a turistického hlediska tyto celky tvořily a tvoří jeden celek. Stěžovatelka poukazuje i na vzájemnou ekonomickou provázanost těchto celků a z toho plynoucí „synergický efekt“, zejména na to, že Květná zahrada představovala hospodářské zázemí pro zámek a Podzámeckou zahradu (v této souvislosti zvláště zdůrazňuje význam produkčního skleníku), jakož i na to, že Květná zahrada byla

zásobována pitnou vodou ze studny nacházející se u Schrattenbachovy sýpky, kterou nyní opět vlastní.

61. Podle Ústavního soudu nelze úvahy obecných soudů, jde-li o interpretaci § 7 odst. 1 písm. a) ZMV, považovat za nepřiměřené, natož pak do té míry, že by se zjevně vymykaly (jako tzv. extrémní) z mezí volného uvážení, jež jim přísluší. Smyslem a účelem tohoto ustanovení bylo umožnit církvím a náboženským společnostem za určitých podmínek restituci i takového nemovitého majetku, u kterého lze důvodně předpokládat, že bez něho by nemohl být majetek, který již vlastní (nebo na základě tohoto zákona vlastnit budou), náležitě využíván, případně takového majetku, který by nemohla dotčená povinná osoba řádně užívat a který tedy lépe poslouží oprávněné osobě). Záměrem zákonodárce tedy bylo v restitučním procesu zajistit „rozumné“ uspořádání vlastnických poměrů, tj. tak, aby majetek byl – pokud možno – účelně využit, a tím došlo k naplnění záměru zákonodárce (fakticky) zmírnit některé majetkové křivdy, a také aby se předešlo sporům, jež by mohly vzniknout v důsledku střetu práv vlastníků funkčně souvisejících nemovitých věcí.

62. Obecné soudy (v podstatě) zaujaly stanovisko, že o vztahu tzv. „funkční souvislosti“ lze hovořit tam, kdy jedna nemovitá věc nemůže samostatně (bez druhé věci) vůbec či řádně plnit funkci, k níž byla určena, a v případě, že by tyto věci zůstaly rozděleny, ekonomická a užitná hodnota jedné z věcí, případně věci obou by se podstatně snížila. Jak plyne z důvodové zprávy k ZMV, půjde zejména o pozemky pod stavbou, pozemek, který bezprostředně souvisí se stavbou a je podmínkou jejího provozu, anebo nemovitě věci umístěné na pozemku ve vlastnictví oprávněné osoby. Ústavní soud ve shodě s obecnými soudy vychází z toho, že z hlediska naplnění podmínky funkční souvislosti bude rozhodným (a ústavně-konformním) hledisko hospodářsko-technické, tedy zda nemovitá věc může plnit svou funkci (aniž by to pro dotčený subjekt eventuálně mělo závažný negativní ekonomický dopad).

63. V naznačeném směru stěžovatelka v soudním řízení argumentovala v první řadě tím, že produkční skleník umístěný v Květné zahradě sloužil i potřebám Podzámecké zahrady a zámku, touto argumentací se však soudy všech stupňů zabývaly a vypořádaly, jejich argumentaci uzavřel Nejvyšší soud, který příležitostně vysvětlil, proč možnost vzájemného zásobování výše uvedená kritéria funkční souvislosti nenaplnuje (tedy že tím dotčené nemovitě věci nic na své hodnotě nepozbydou).

64. Stěžovatelka také poukázala na to, že Květná zahrada byla zásobována užitkovou vodou z arcibiskupské vodárny. Na to adekvátně zareagoval již okresní soud, když uvedl, že Květná zahrada měla i jiné zdroje vody, a především vysvětlil, proč napojení na vodovodní řád nemůže zmíněnou funkční souvislost založit.

65. Stěžovatelka dále argumentuje tím, že z hlediska historického, kulturního, uměleckého, architektonického i turistického tvoří Květná zahrada se zámkem a Podzámeckou zahradou jediný komplex. Zde patrně vychází z toho, že daný historický komplex pozemků a budov by z těchto hledisek nemohl, resp. nebude moci řádně fungovat v budoucnu, nebude-li mít jediného vlastníka (a jednotné vedení). Ovšem skutečnost, že mezi danými objekty existuje zmíněná úzká souvislost, ještě neznamená, že zůstane-li Květná zahrada ve vlastnictví státu, dojde ke snížení hodnoty zámku či některé ze zahrad. Ústavní soud neshledal důvod, proč by nemohly být tyto objekty (nadále) pojímány a vnímány jako jeden celek a proč by z těchto hledisek nemohly řádně fungovat, a tudíž, proč by se měla hodnota tohoto komplexu z výše uvedených hledisek

jakkoliv snížit, a to bez nebezpečí budoucích sporů vlastníků takových nemovitých věcí, což právě výklad § 7 odst. 1 písm. a) ZMV má zajistit.

66. Poukazuje-li stěžovatelka na to, že daný komplex byl zapsán mezi památky světového dědictví UNESCO (bod 68 a 69 ústavní stížnosti), již okresní soud přílehavě konstatoval, že jde o irelevantní skutečnost, neboť jednotné vlastnictví na tento zápis nemá vliv. Ústavní soud zde poukazuje na rozhodnutí *CONF 203 VIII.B.1. Property The Gardens and Castle at Kromeriz*. Id. N° 860. Report of the 22th Session of the Committee, Kyoto, 2. 12. 1998 (dostupné na <http://whc.unesco.org/en/decisions/2754>), kterým bylo rozhodnuto o tom, která kritéria pro památky UNESCO (tj. kritérium II a IV) tento soubor v Kroměříži splňuje, aniž by to – stejně jako v případě kulturních památek podle § 1 písm. m) bod 1 nařízení vlády č. 262/1995 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, ve znění pozdějších předpisů – bylo vázáno na určité uspořádání vlastnických vztahů k těmto kulturním památkám.

VI. c)

K tzv. účelovému určení Květné zahrady

67. Stěžovatelka v ústavní stížnosti opakuje svou argumentaci z řízení před obecnými soudy, že Květná zahrada sloužila k ubytování duchovních, neboť jimi byla využívána k rekreaci, přičemž argumentuje tím, že podle definice obsažené v § 133 trestního zákoníku se obydlím rozumí i příslušenství k domu, bytu nebo jiné prostoru sloužící k bydlení, a tvrdí, že i Květnou zahradu nutno považovat – jako příslušenství zámku (§ 510 odst. 1 občanského zákoníku) – za obydlí.

68. K tomu Ústavní soud poznamenává, že trestní zákoník definuje pojem obydlí pro účely trestněprávní ochrany prostorově vymezeného soukromí, kdy jeho nedotknutelnost je v ústavněprávní rovině coby základní svoboda zaručena čl. 12 Listiny. Z tohoto hlediska se obecně rozumí obydlím takový prostor, jehož narušením třetí osobou nebo státní mocí dochází k zásahu do soukromí jednotlivce, přičemž posuzování tohoto kritéria se odvíjí od konkrétních okolností každého případu. Z relevantní soudní judikatury přitom plyne, že k zásahu do soukromí může za určitých podmínek dojít i v případě neoprávněného vstupu na pozemek představující příslušenství domu, bytu či jiného prostoru určeného k bydlení, konkrétně je-li oplocen a přiléhá k domu. Květná zahrada však k Arcibiskupskému zámku nepřiléhá, je sice oplocena, nicméně byla a je užívána veřejností. O trestněprávní aspekt ochrany soukromí však v posuzované věci nejenže nejde, ale naopak tento argument stěžovatelky jen názorně dokládá, proč Květnou zahradu za příslušenství ve smyslu § 133 trestního zákoníku považovat nelze, když k pozemku, na kterém by se mělo obydlí nacházet, vůbec nepřiléhá, a naopak je od něj vzdálena tak, že o ochraně prostorově vymezeného soukromí, jak je chápe čl. 12 Listiny a jak je chrání § 133 trestního zákoníku, nelze hovořit. Není proto namístě argumentace právní jistotou a jednotou právního řádu, jak se toho stěžovatelka dovolává s odkazem na čl. 1 odst. 1 Ústavy v bodu 94 a násl. odůvodnění ústavní stížnosti.

69. Stěžovatelka v ústavní stížnosti tvrdí, že obydlím (duchovních) ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) ZMV je třeba rozumět i pozemek, který je příslušenstvím domu apod. sloužícímu k bydlení. K tomu vytýká Nejvyššímu soudu, že pojem obydlí vyložil v běžném slova smyslu, resp. příliš úzce. Uvedenému soudu však lze přisvědčit, že pod tento pojem nutno

primárně zařadit budovu, která sama o sobě může být předmětem vydání podle § 7 odst. 1 písm. b) ZMV. Teprve spolu s ní by pak patrně mohl být vydán pozemek představující její příslušenství (jako věc vedlejší). V posuzované věci se ale žádná budova, jež by sloužila k bydlení duchovních, na pozemku Květné zahrady nenalezala, přičemž stěžovatelka požaduje jen vydání pozemku. Ten ovšem příslušenstvím, chybí-li zde zmíněná věc hlavní, být nemůže.

70. Argumentuje-li stěžovatelka tím, že Květná zahrada představuje příslušenství Arcibiskupského zámku, Ústavní soud se s ní v tomto bodě neztotožňuje. Květná zahrada je samostatným (uzavřeným) souborem pozemků a staveb na nich umístěných (které případně mají své vlastní příslušenství), k pozemkům, na nichž stojí stavba zámku, nejenže nepřiléhá, ale nachází se na vzdáleném místě, a může být jakožto park se zahradnictvím trvale užívána samostatně, nikoli pouze a trvale s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení (§ 510 odst. 1 občanského zákoníku). Závěry obecných soudů, jejichž neústavnost stěžovatelka tvrdí, proto Ústavní soud shledal ústavně konformními, aniž by jakkoliv zpochybňoval jiná hlediska (umělecká, památková, architektonická, historická atd.), kterými stěžovatelka argumentuje.

71. Dovolává-li se stěžovatelka § 12 odst. 1 ZMV, s ohledem na předchozí závěr na posuzovanou věc pravidlo (podle něhož se věc vydává s jejím příslušenstvím) nemůže dopadat. Nelze přitom přehlédnout, že stěžovatelka, měla-li za to, že Květná zahrada je příslušenstvím zámku, mohla se, či měla se domáhat jejího vydání společně s ním, což však neučinila. Tato skutečnost zpochybňuje její argumentaci. Jen pro úplnost možno dodat, že zde není možné uplatnit ani pravidlo, podle něhož se vydává věc, která je nezbytná k řádnému užívání vydávané nemovité věci „v souladu s jejím účelem“, již jen proto, že zde jde o původní majetek církve; obecné soudy tak zde správně postupovaly podle § 7 odst. 1 písm. a) ZMV.

VI. d) Procesní námitky

72. V ústavní stížnosti vznáší stěžovatelka také námitku absence náležitého odůvodnění napadených rozhodnutí. To mělo v prvé řadě spočívat v argumentaci okresního soudu tzv. v kruhu. Podle ní uvedený soud neshledal naplnění podmínek podle § 7 odst. 1 ZMV, a proto se již nezabýval překážkami vydání podle § 8 odst. 1 písm. a) ZMV. Přesto však uvedl, že překážka vydání podle tohoto ustanovení je dána, a s ohledem na to nepřipustil provedení dalších důkazů týkajících se tzv. funkční souvislosti. Další pochybení, kterého se měl okresní soud dopustit, spočívalo v tom, že některé důkazy opomněl, některé neprovedl, aniž by to dostatečně odůvodnil, a že některé z navržených důkazů odmítl provést, aniž by tomu bránil princip koncentrace řízení, a také že opomenul některá její tvrzení. Podle stěžovatelky mělo rovněž dojít k porušení předvídatelnosti soudního rozhodnutí.

73. Úvodem považuje Ústavní soud za potřebné zmínit, že samotná námitka nesprávného procesního postupu není (bez dalšího) způsobilá opodstatněnost ústavní stížnosti založit, neboť úkolem Ústavního soudu není dohlížet na „procesní čistotu“, resp. zákonnost soudního řízení, nýbrž posuzovat, zda jeho účastník (a pozdější stěžovatel) nebyl postupem obecného soudu zkrácen na některém ze svých ústavně zaručených základních

práv procesní povahy, které pak ve svém komplexu představují právo na soudní ochranu a řádně vedené soudní řízení podle čl. 36 a násl. Listiny.

74. Ve třetí skupině námitek (viz sub 50) se jako klíčová jeví otázka, zda stěžovatelka mohla v daném soudním řízení v potřebném rozsahu skutkově a právně argumentovat a k prokázání svých skutkových tvrzení navrhnout důkazy a zda se obecné soudy srozumitelně a v souladu s pravidly logického myšlení s touto argumentací (těmito návrhy) vypořádaly, neboť jde o jejich ústavněprávní povinnost, jež je odrazem výše uvedeného základního práva. Z tohoto důvodu musí být z ústavní stížnosti, v níž je obecnému soudu vytýkáno např. nesplnění poučovací povinnosti či chybné provedení koncentrace řízení, patrně rovněž, v jakém konkrétním ohledu měl být stěžovatel vytýkaným postupem na svém základním právu, zde konkrétně skutkově a právně argumentovat, zkrácen.

75. Nejen v souvislosti s právě uvedenou námitkou Ústavní soud připomíná, že předmětem ústavněprávního přezkumu je soudní řízení a v něm vydaná rozhodnutí jako jeden celek, což plyne z toho, že případná pochybení soudů nižších stupňů mohou, či by měla být napravena v dalším řízení soudy vyšších stupňů. K nápravě případných vad, a to i těch ústavně relevantních, primárně neslouží ústavní stížnost (jakožto subsidiární a speciální prostředek ochrany), nýbrž řádné a mimořádné opravné prostředky; proto také jejich náležitě „vyčerpání“, a to jak procesních prostředků, tak i náležitě právní argumentace, která byla předestřena obecným soudům již v řízení před nimi, takže jim byla dána možnost splnit jejich úkol ochrany základních práv a svobod; to je základním předpokladem věcného projednání ústavní stížnosti či námitek v ní obsažených (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ve spojení s čl. 4 Ústavy – tzv. vnitřní subsidiarita ústavní stížnosti). Ostatně pravidlo, že v řízení o ústavní stížnosti nelze dohánět to, co bylo „zameškáno“ v předcházejícím soudním řízení, se uplatní nejen v této souvislosti. Ústavní soud není vázán skutkovými zjištěními učiněnými v předchozím řízení (§ 48 ve spojení s § 81 zákona o Ústavním soudu), dokazování se však – s ohledem na předmět řízení o ústavní stížnosti – provádí jen o možném porušení ústavnosti. Z tohoto důvodu (v zásadě) není např. možné uplatňovat skutková tvrzení, která stěžovatelem mohla být, ale nebyla uplatněna v řízení před obecnými soudy.

76. Stěžovatelka byla v řízení kvalifikovaně právně zastoupena a očividně si byla vědoma, podle jakých právních předpisů bude její věc posuzována (stejně tak jí byla známa judikatura, která se k ní váže), neboť soudu předestřela svůj právní názor a uvedla skutečnosti, které vzhledem k němu (a posléze obecnými soudy aplikovaným právním normám) považovala za relevantní. V průběhu řízení také byla konfrontována s odlišným právním názorem vedlejší účastnice (k němuž se obecné soudy přiklonily), přičemž měla možnost se k němu vyjádřit, což také obsáhle činila. V této souvislosti považuje Ústavní soud za vhodné předznamenat, že § 7 odst. 1 písm. b) ZMV obsahuje srozumitelný výčet důvodů vydání věci a stěžovatelce proto a ani jinak nic nebránilo již od počátku soudního řízení jasně uplatnit některý z nich a k němu tvrdit (a prokazovat) skutečnosti, které mají být podle jejího názoru relevantní. Stěžovatelka za takový důvod označila, že Květná zahrada sloužila jako obydlí duchovních, a v tomto směru také skutkově (a právně) argumentovala.

77. K samotné námitce argumentace „v kruhu“ Ústavní soud uvádí, že z napadených soudních rozhodnutí (jako celku) je patrné, že žalobě nebylo vyhověno z důvodu nesplnění podmínek ve smyslu § 7 odst. 1 ZMV. Je tudíž bez významu, zda okresní soud

současně konstatoval existenci překážky podle § 8 odst. 1 písm. a) ZMV. V důsledku tohoto přístupu by však mohla vzniknout kvalifikovaná vada v podobě tzv. opomenutého důkazu, kdy by k odmítnutí jeho provedení mohlo dojít bez adekvátního odůvodnění (k tomu viz níže).

78. Namítá-li stěžovatelka, že obecné soudy neprovedly jí navržené důkazy, aniž by svůj postup jakkoliv či řádně zdůvodnily (tzv. opomenuté důkazy), anebo tyto odmítly provést, přestože tomu nebránila jimi uplatněná procesní překážka v podobě koncentrace řízení, v prvním případě nelze přejít, že námitku opomenutých důkazů stěžovatelka výslovně neuplatnila v odvolání ani v jeho doplnění ze dne 7. 11. 2019 (označeném jako „rekapitulace tvrzení žalobce“), či na jednání dne 20. 11. 2019, když okresnímu soudu vytkla jen to, že nepřipustil její důkazní návrhy. To však je kvalitativně jiná námitka.

79. Ústavní soud již v nálezu ze dne 24. 2. 2004 sp. zn. I. ÚS 733/01 (N 26/32 SbNU 239) konstatoval, že (mimo formální absenci rozhodovacích důvodů) neakceptování důkazního návrhu co do věcného obsahu odůvodnění lze založit třemi důvody. Prvním je argument, dle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení. Dalším je argument, podle kterého důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencií. Konečně třetím je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, dle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.

80. Krajský soud se zmíněnou námitkou neprovedení důkazů zabýval a dostatečně se s ní vypořádal, když vysvětlil, proč ji považuje za nedůvodnou. Konstatoval, že okresní soud náležitě v bodě 89 odůvodnil, proč navržené důkazy neprovedl, a doplnil, že takové návrhy vycházejí z nesprávného právního pojetí uvedené funkční souvislosti (a navíc že tvrzené skutečnosti již byly prokázány jinými důkazy, takže by provádění dalšího dokazování bylo zbytečné). Jinak řečeno, skutečnosti, které měly být těmito důkazy podle stěžovatelky prokázány, tedy že Květná zahrada a Arcibiskupský zámek spolu s Podzámeckou zahradou tvořily a tvoří z historického, kulturního, uměleckého a architektonického a turistického hlediska jednotný celek, nelze považovat za právně významné.

81. V daném případě tedy důvodem odmítnutí celé skupiny důkazních návrhů bylo, že výše zmíněná skutková tvrzení nebyla shledána právně relevantními, z čehož vyplynulo rovněž, že provádění dokazování v tomto ohledu již nemá význam. Podle názoru Ústavního soudu, i kdyby ke každému z těchto navržených důkazů nebylo výslovně uvedeno, proč nebyl proveden, nelze to považovat za kvalifikovanou vadu, neboť z napadených rozhodnutí dostatečně plyne, proč okresní soud v daném ohledu stěžovatelce nevyhověl, což platí tím spíše, že v průběhu jednání konaném dne 7. 3. 2019, jak lze vyvodit z příslušného protokolu, průběžně zdůvodňoval, proč stěžovatelčiny důkazní návrhy zamítá. Současně lze považovat „typový“ důvod odmítnutí důkazních návrhů za – z hlediska ústavnosti – akceptovatelný, jak plyne z výše (sub 79) uvedeného nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 733/01.

82. Stěžovatelka dále vytýká okresnímu soudu, že neprovedl některé navržené důkazy s odůvodněním, že byly předloženy až po koncentraci řízení. Pomíjí však, že okresní soud tyto důkazy odmítl i z toho důvodu, že nebyly relevantní. Kromě toho stěžovatelka

v odvolání uplatnila námitku „nekorektní aplikace zásady koncentrace na jednání dne 7. 3. 2019“ s tím, že žádný z důkazních návrhů nebyl učiněn po této koncentraci (vyjádření ze dne 1. 10. 2018 a podání ze dne 30. 10. 2018), kterou zopakovala (po změně právního zástupce) v „rekapitulaci tvrzení žalobce“ ze dne 7. 11. 2019, kde pouze uvedla, že okresní soud nezákonně aplikoval zásadu koncentrace řízení. Uvedenou námitkou se krajský soud zabýval, přičemž ji jednak označil za ne zcela srozumitelnou, a současně se ztotožnil s okresním soudem, že jím označené důkazy byly uplatněny po koncentraci řízení. Poukazuje-li stěžovatelka v ústavní stížnosti na to, že právní názor krajského soudu je v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 4616/2010, pak mohla/měla příslušnou otázku procesního práva (§ 237 o. s. ř.) předložit k řešení Nejvyššímu soudu v dovolání, což se však nestalo, a tudíž (v tomto bodě) řádně nevyčerpala tento procesní prostředek, který měla k ochraně svých práv k dispozici, a daná námitka není ve smyslu § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu přípustná.

83. Totéž platí pro námitku, v níž stěžovatelka vytkla okresnímu soudu, že se nezabýval jejím tvrzením obsaženým ve vyjádření ze dne 1. 1. 2018, že jediným zdrojem pitné vody pro Květnou zahradu byla studna v Schrattenbachově sýpce. K tomuto tvrzení se okresní soud výslovně nevyjádřil, což však s ohledem na obsáhlost stěžovatelčiny argumentace lze pochopit, zvláště vzhledem k rozsahu stěžovatelčiných podání a za situace, kdy stěžovatelka v řízení před okresním soudem především tvrdila, že hlavním zdrojem užitkové vody byl vodovod z arcibiskupské vodárny. Podstatné však je, že i tuto námitku mohla/měla stěžovatelka uplatnit v odvolacím řízení, což však neučinila. Možno dodat, že k zásobování Květné zahrady vodou, byť užitkovou, se obecné soudy vyjádřily a neshledaly, že by šlo z hlediska § 7 odst. 1 písm. a) ZMV o rozhodnou skutečnost, což lze vztáhnout na tento případ, nehledě na to, že v tomto případě by bylo třeba považovat Květnou zahradu za věc hlavní, kdežto studnu v Schrattenbachově sýpce za její (jde o typický příklad) příslušenství, což je ovšem přesným opakem toho, čeho by chtěla stěžovatelka svou argumentací dosáhnout (viz opačné vymezení vztahu v bodu 54 ústavní stížnosti).

84. Jde-li o související argument, že okresní soud uvedl jako jeden z příkladů funkční souvislosti stav, kdy „pozemky, na kterých je umístěna studna ve vlastnictví vlastníka stavby a slouží jako jediný zdroj pitné vody“, stěžovatelka poněkud pomíjí, že tato pasáž je citací komentáře k § 8 odst. 1 písm. a) ZMV [viz Jäger P., Chocholáč, A. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015]; ostatně, byl-li na základě ZMV vydán pozemek, na němž je tato studna umístěna, vyvolává to vzhledem k názoru, jehož se stěžovatelka dovolává, otázku, zda se tak nestalo v rozporu s uvedeným ustanovením.

85. K námitce nepředvídatelnosti soudního rozhodnutí možno uvést, že žádná obecná poučovací povinnost soudu o „možnosti neúspěchu“ neexistuje; poučení podle § 118a odst. 1 o. s. ř. je namísto tam, kde skutková tvrzení chybějí nebo jsou neúplná, a kdy není zřejmé, jaká právní norma by měla být aplikována, anebo tuto pro daný nedostatek aplikovat (zatím) dost dobře nelze, přičemž lze důvodně předpokládat, že jsou zde ještě další právně relevantní skutečnosti. V nyní posuzované věci ovšem nastala situace, kdy nebylo možné na základě stěžovatelkou předestřené skutkového stavu vyhovět vznesenému nároku, a to z důvodu, že podle obecných soudů nebyl po právu. Stěžovatelka totiž podrobně vylíčila celou řadu skutečností, v nichž spatřovala naplnění podmínky funkční souvislosti ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) ZMV, tyto však nebyly obecnými soudy považovány z hlediska práva za podstatné (rozhodné), kdy naopak bylo

zjištěno, že tato souvislost dána není. K § 7 odst. 1 písm. b) ZMV pak stěžovatelka tvrdila, že Květná zahrada sloužila jako obydlí duchovních, a také vysvětlila, na základě čeho k takovému závěru dospěla. Přitom ani v jednom z těchto případů není Ústavnímu soudu zřejmé, v čem by měla neúplnost stěžovatelčiných skutkových tvrzení, jež měla vést okresní soud ke splnění poučovací povinnosti, spočívat.

86. Jinak řečeno, příčinou stěžovatelčina neúspěchu ve sporu nebylo neunesení břemene tvrzení či důkazního břemene, kterému by mělo předcházet poučení podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř., ale to, že nebylo možné akceptovat stěžovatelkou zastávanou intepretaci § 7 odst. 1 ZMV, kdy skutečnosti, které tvrdila a prokázala (či mínila prokázat), nebyly s ohledem na jí zastávaný právní názor rozhodné. Namítá-li stěžovatelka, že ji krajský soud nevyzval k doplnění tvrzení a k navržení důkazů ke skutečnosti, že Květná zahrada sloužila i k administrativním účelům, který jako důvod vydání uvedla v příslušné výzvě, podstatné je, co stěžovatelka uvedla v žalobě (a v daném soudním řízení), tedy že Květná zahrada měla ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) ZMV představovat obydlí duchovních, což podrobně rozvedla a navrhla k tomuto tvrzení důkazy, a v tomto směru v celém řízení také argumentovala, jak již bylo zmíněno výše.

87. Z toho plyne, že stěžovatelka, kvalifikovaně právně zastoupená, se v soudním řízení rozhodla uplatnit tento důvod, ač si nepochybně byla vědoma dalších možností, které jí zmíněné ustanovení poskytovalo, tedy i té, kterou uvedla ve své výzvě, či těch, které *ex post* uplatňuje v ústavní stížnosti. Za tohoto stavu by poučení nesměřovalo k doplnění neúplných skutkových tvrzení, ale k tomu, že by měla uplatňovat nějaký jiný důvod uvedený v § 7 odst. 1 písm. b) ZMV. Takové poučení by již přesahovalo rámec povinností podle uvedeného ustanovení, neboť nelze poskytovat účastníkům „návod“ k tomu, co mají tvrdit, aby byli v řízení eventuálně (*nota bene* podle názoru soudu) úspěšní.

88. Namítla-li stěžovatelka, že krajský soud na straně jedné odmítl, že by neunesla důkazní břemeno, a na straně druhé jí u důvodu obsaženého ve výzvě, podle něhož Květná zahrada sloužila i k administrativním účelům, vytkl, že nenavrhl relevantní důkazy, Ústavní soud připomíná, že krajský soud v bodě 35 svého rozsudku konstatoval, že tato skutečnost nevyplývala z provedených důkazů, a ani stěžovatelka v tomto ohledu žádné důkazy nenavrhl, což chápe tak, že by bylo nutno vzít při aplikaci § 7 odst. 1 písm. b) ZMV takovou skutečnost v úvahu, kdyby v daném řízení ovšem vyšla dostatečně zřetelně z provedeného dokazování najevo. A to se podle názoru Ústavního soudu nestalo.

89. K porušení předvídatelnosti mělo podle stěžovatelky dojít i tím, že krajský soud neseznámil účastníky se skutečnostmi, které zná ze své úřední činnosti a o nichž nemá pochybnosti, přičemž Nejvyššímu soudu vytýká, že postup podle § 121 o. s. ř. je možný u skutkových zjištění, nikoliv u právního posouzení. Byť příslušná úvaha Nejvyššího soudu není jednoznačná, je v posuzované věci zřejmé, že skutkové závěry obecných soudů jsou založeny i na poznatcích soudu z jeho úřední činnosti (že stěžovatelka v jiném řízení označila Arcibiskupský zámek za obydlí duchovních) a na skutečnostech obecně známých (stavebně technický charakter budov, jejich lokalizace apod.), nicméně jde o skutečnosti stěžovatelce rovněž známé, které povětšinou plynou i ze skutkových tvrzení a provedených důkazů. Tyto skutečnosti bylo (rovněž) možné vzít při aplikaci § 7 odst. 1 ZMV v úvahu, jak zmínil již Nejvyšší soud. Ústavnímu soudu není přitom zřejmé, v čem by namítaná nepředvídatelnost měla spočívat, když ani z ústavní stížnosti neplyne,

vůči čemu by se konkrétně stěžovatelka chtěla vymezit, resp. jakou skutečnost by důkazně vyvracela.

90. Ústavní stížnost konečně obsahuje námitku, že okresní soud ponechal bez reakce stěžovatelčino tvrzení týkající se nových vedlejších staveb, jež měly zakládat překážku vydání podle § 8 odst. 1 písm. a) ZMV, a že v rozporu s judikaturou dovolacího soudu neposoudil, zda jde o stavbu v občanskoprávním smyslu, schopnou samostatného užívání, a že jeho závěry tak jsou předčasné, nepřezkoumatelné a nesprávné. Jak však plyne z výše uvedeného, i kdyby Ústavní soud stěžovatelce přisvědčil, nemohlo by to mít na výsledek daného sporu žádný vliv, neboť na aplikaci uvedeného ustanovení napadená rozhodnutí (jako celek) postavena nejsou. Ústavní soud proto neshledal důvod, proč by se těmito námitkami měl věcně zabývat.

VII. Závěr

91. Ústavní soud při rozhodování posuzované věci vycházel z toho, že v ústavní rovině rozhoduje o ochraně vlastnického práva dvou subjektů, tedy stěžovatelky jako vlastnice nemovitých věcí (Arcibiskupského zámku a Podzámecké zahrady), jejíž vlastnické právo bylo konstituováno postupem podle § 10 odst. 2 ZMV, a která tvrdí, že další nemovitá věc (Květná zahrada) ve vlastnictví jiného subjektu, tj. státu, s nimi funkčně souvisí ve smyslu § 7 odst. 1 ZMV, a proto jí vznikl nárok na jejich vydání, případně že tvoří jejich příslušenství, a tudíž jí měla být vydána společně s nimi podle § 12 odst. 1 ZMV.

92. Ústavní soud však neshledal v postupu obecných soudů, které nevyhověly návrhu stěžovatelky podle § 10 odst. 4 ZMV na nahrazení projevu vůle povinného subjektu podle § 4 písm. c) a d) k uzavření dohody o vydání požadované nemovité věci (areál Květné zahrady), porušení jejího práva na ochranu vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny, neboť toto ustanovení chrání vlastnické právo již konstituované, a tedy již existující, a nikoli pouze tvrzený nárok na ně či možnost takové právo teprve nabýt [již náleze ze dne 1. 2. 1994 sp. zn. III. ÚS 23/93 (N 5/1 SbNU 41)]; pouhý spor, v němž má být existence vlastnického práva jako takového teprve zjištěna, popř. takové právo má být teprve konstituováno, nespadá do oblasti chráněné čl. 11 odst. 1 Listiny.

93. Stejně tak obecné soudy výkladem příslušných ustanovení ZMV, zejména jeho § 7 odst. 1 písm. a) a b), neporušily žádnou z kautel ústavně zaručeného práva stěžovatelky na soudní ochranu podle hlavy páté Listiny (viz zejména sub 67 až 90). Nic na tom nemění skutečnost, že jde o zákon, kterým se zmírňují některé křivdy spáchané komunistickým režimem církvím a náboženským společnostem (viz jeho § 1). Přes zvláštní povahu ZMV (viz níže) i z hlediska oblasti právní úpravy zmírňování křivd je třeba trvat na tom, že právo v České republice představuje jednotný celek s jednotnými pravidly výkladu jeho ustanovení. Stále tak platí právní názor vyslovený Ústavním soudem, podle kterého v České republice platí jen jedno procesní právo s jedněmi poučovacími pravidly, takže není možné rozlišovat nějaké „restituční“ právo a nějaké „obecné“ právo. Jde vždy o posouzení okolností konkrétního případu, nikoli o automatický důsledek předmětu sporu či jeho hodnoty [srov. k tomu náleze ze dne 25. 4. 2000 sp. zn. II. ÚS 242/98 (N 62/18 SbNU 71)]. Ústavní soud znovu připomíná (viz blíže sub 49), že není další instancí v systému obecné justice, oprávněnou svým rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování obecných soudů; jeho úkolem je „toliko“ přezkoumat ústavnost soudních

rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Nutno proto vycházet z pravidla, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na konkrétní případ je v zásadě věcí obecných soudů, a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady), tj. základní práva a svobody nerespektují či porušují. Takové vady Ústavní soud v postupu obecných soudů neshledal.

94. K námitkám stěžovatelky proti výkladu jednotlivých ustanovení nejen ZMV, nýbrž i dalších v řízení použitých zákonů, Ústavní soud zdůrazňuje, že při ústavně konformním výkladu právní úpravy majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi nutno vycházet z její zvláštní povahy [srov. blíže nález ze dne 29. 1. 2019 sp. zn. III. ÚS 3397/17 (N 14/92 SbNU 159)]. Nejde pouze o vrchnostenská rozhodnutí zákonodárce, nýbrž i o formou zákona vyjádřený výsledek dohody mezi dotčenými subjekty následně stvrzené uzavřením smluv o vypořádání (majetkovém vyrovnání) mezi státem a každou z dotčených církví a náboženských společností (§ 16 ZMV). Z toho plyne legitimní očekávání tentokrát obou stran, že dosažená dohoda vyjádřená i formou ZMV bude dodržována a případné spory budou řešeny soudní cestou (§ 10 odst. 4 ZMV). Pro výklad ZMV je významné, že na rozdíl od jiných tzv. restitučních zákonů zakotvuje i nárok na finanční kompenzace za nevydávaný historický majetek. Proto je třeba na ZMV společnosti nahlížet jako na zvláštní typ zákona (tzv. *Maßnahmengesetz*, tj. zákon-opatření), který vznikl za účelem řešení určité konkrétní situace a vůči ní je třeba jej vykládat, když sleduje určitý cíl a k jeho dosažení stanoví určité prostředky, pravidla a postupy (srov. k tomuto typu zákonů např. Schneider, H. P. *Gesetzgebung. Ein Lehr- und Handbuch*. 3. vydání. Heidelberg: C. F. Müller Verlag 2002, s. 142-145). Takto bylo třeba přistupovat i k výkladu tzv. funkční souvislosti pojímané hospodářsko-technicky (viz blíže sub 60 až 71), nikoli jako „souvislosti“ vycházející z historicko-právních, památkových, architektonických či podobných hledisek. To výklad provedený Nejvyšším soudem (viz str. 4 a násl. napadeného usnesení) respektuje, neboť jak již Ústavní soud zdůraznil (viz sub 65), předchází se tím i možným budoucím sporům, což byl rovněž důležitý cíl jak pro přijetí zákona s tímto obsahem, tak i na něj navazujících smluv (§ 16 ZMV), což § 7 odst. 1 písm. a) ZMV zajišťuje.

95. K námitce porušení čl. 95 odst. 1 Ústavy lze pouze uvést, že Ústavní soud již v minulosti dovodil, že toto ustanovení zakotvuje institucionální pravidla (a referenční hlediska) fungování soudní moci a nezakládá žádná ústavně zaručená základní práva konkrétním osobám. Z hlediska svého obsahu i z hlediska svého systematického zařazení tvoří tu část Ústavy, jež vymezuje formu vlády (*frame of government*) a v jejím rámci postavení a poslání soudů a jejich vztah k moci zákonodárné a moci výkonné, a nikoli tu část Ústavy, jež zakotvuje základní práva a svobody (*bill of rights*) [srov. nález ze dne 29. 5. 1997 sp. zn. III. ÚS 31/97 (N 66/8 SbNU 149)]. To představuje pouze jednu z institucionálních záruk ochrany základních práv a složku právního státu, což ostatně vyplývá i z jejich systematického zařazení v hlavě čtvrté Ústavy, upravující soudní moc [srov. k tomu též nálezy ze dne 11. 7. 1996 sp. zn. II. ÚS 87/95 (N 66/5 SbNU 503), ze dne 29. 5. 1997 sp. zn. III. ÚS 31/97 (N 66/8 SbNU 149) a ze dne 17. 9. 1997 sp. zn. I. ÚS 176/97 (N 104/9 SbNU 9)].

96. Z toho, co bylo uvedeno, též plyne, že nebylo možno shledat ani porušení čl. 1 odst. 1 Ústavy z hlediska dodržení z něj plynoucích požadavků právního státu na právní jistotu a legitimní očekávání, nehledě na to, že jeho porušení stěžovatelka nepochybně

spatřovala právě v konkrétním postupu obecných soudů při výkladu příslušných ustanovení ZMV, zejména pak jeho § 7 odst. 1. Jak plyne z argumentace Ústavního soudu, nelze jejich závěry v této oblasti považovat za nepřiměřené, natož pak do té míry, že by se zjevně vymykaly (jako tzv. extrémní) z mezí volného uvážení, jež jim přísluší při výkonu soudní moci.

97. Ústavní soud zde neshledal ani porušení právní jistoty či legitimního očekávání stěžovatelky, které by snad mohla dovozovat z čl. 1 odst. 1 Ústavy. Obecné soudy při výkladu předmětných ustanovení ZMV respektovaly zvláštní povahu tohoto zákona a při výkladu s ním souvisejících ustanovení právního řádu nevybočily z mezí ústavně konformního výkladu. Konečně takové legitimní očekávání ze zákona a z důvodové zprávy k němu nelze dovodit a stěžovatelka se jej též nedovolává, byť na porušení čl. 1 odst. 1 Ústavy poukazuje.

98. Ústavní soud uzavírá, že posoudil ústavní stížnost z hlediska kompetencí daných mu Ústavou, tj. z pozice soudního orgánu ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), a protože ze shora uvedených důvodů neshledal důvodnost namítaného porušení základních práv či svobod stěžovatelky (viz sub 1), ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl.

99. Ústavní soud takto rozhodl bez ústního jednání, protože od něho nebylo možné očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 15. února 2022

Josef Fiala
předseda senátu